

Bağımsızlıklarının 20. Yılında Türk Cumhuriyetleri
Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan

Uluslararası Toplantı

05 Ekim 2011, Ankara/TÜRKİYE

Prof. Dr. Ahmet DAVUTOĞLU

Sayın Cumhurbaşkanım,
Sayın Başbakan Yardımcım,
Saygıdeğer Konuklar,

Ben her şeyden önce dost ve kardeş Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarının 20. yılını tebrik ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Teşrifleriniz dolayısıyla teşekkürlerimi arz ediyorum. Ve bu 20. yılın nice asırlara, nice bin yıllara ulaşacağı ümidiyle düzenleyici kurumlarımızı ve düzenleme komisyonu başkanımız Sayın Osman Horata'yı tebrik ediyorum.

Yıldönümleri bir muhasebe imkânı verir. Hem kutlamadır, hem coşkuyla elde ettiğimiz bağımsızlıkları yaşama imkânı tanır, hem de geleceğe bu bağımsızlıkları taşıırken nasıl bir yol izleyeceğimizin ana hatlarını bize verir ve bize bir muhasebe imkânı tanır. Bu toplantıyı organize ederken her şeyden önce iki hedefi aynı anda gerçekleştirmeyi düşündük. Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerinin, dost ve kardeş Türk Cumhuriyetlerinin bu coşkularını paylaşmak, bu coşkuları gelecek nesillere aktaracak bir faaliyet gerçekleştirmek ve bir gelecek planlaması yapabilmek için geçmiş 20. yılın bir muhasebesini yapabilmek. Oturumlar buna göre tertip edildi ve katılımcılar da buna göre davet edildi. Ben de bu kısa konuşmamda 20 yılın bir muhasebesini üç büyük dönüşümün üç düzlemi bağlamında sizlere arz etmek istiyorum.

Nedir kastettiğim üç büyük dönüşüm? Birincisi coğrafi temelli büyük jeopolitik dönüşüm. İkincisi tarihi temelli büyük jeokültürel dönüşüm. Üçüncüsü de demografi ve ekonomik faktörlerle desteklenmiş büyük jeoekonomik dönüşüm. Uluslararası sistem büyük bir dönüşüm yaşıyor ve bu dönüşüm 1989'da çift kutuplu yapının dağılması sonrasında en büyük etkilerini üç ana coğrafyada gösterdi. Balkanlar ve Doğu Avrupa, Kafkaslar ve Orta Asya. Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak, biz bu dönüşümleri yakından takip ettik. Çünkü bu dönüşümlerin her birinin en yoğun etkilerini yakından hissettik ve bu dönüşümlerin doğru ekseninde yürümesi bağlamında alınacak her neticenin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin geleceğini, gelecek vizyonunun belirlenmesi, belirleyeceği inancıyla da bunlara katkıda bulunmaya çalıştık. Çünkü bütün bu coğrafyalarda, Doğu Avrupa'da, Balkanlar'da, Kafkasya'da ve Orta Asya'daki bütün halklar bizim dost ve kardeş halklarımızdır. Onların başarıları bizim başarılarımız, onların serüveni bizim serüvenimiz, onların acıları, kederleri bizim acı ve kederlerimizdir. Onlara bigâne kalamayız, onlara kayıtsız bir şekilde sadece izleyici konumuyla bakamayız. Saraybosna'dan, Kırgızistan'a kadar geniş coğrafya'da hep bu perspektifle dış politikamızı gerçekleştirmeye çalıştık. Onun için de bu dönüşümün ana unsurlarını doğru idrak etmemiz lazım.

İki kutuplu yapı dağılırken, bu coğrafyada büyük boşluk alanları ortaya çıktı. Birincisi büyük bir jeopolitik yeniden yapılanma sözkonusu oldu ve 20 yıl sonra şimdi yine söyleyebiliriz ki bu jeopolitik yeniden yapılanma hâlâ sürüyor, bitmiş değil. Orta Asya ve Kafkaslar bağlamında ele aldığımızda bu coğrafyanın en önemli özelliği dünyanın okyanuslara ve denizlere en uzak coğrafyası niteliği taşımasıdır. Kardeş Türk

Cumhuriyetlerinin yer aldığı coğrafya, dünyanın denizlerine en uzak, okyanusların en uzak coğrafyasıdır. Onun için de geçmişte iki kaderi yaşamıştır. Ya bu coğrafyadan büyük imparatorluklar doğmuş ve denizlere doğru hareket etmiştir. Bu imparatorluklar Cengiz ve Timur örneklerinde görüldüğü gibi. Ya da başka bölgelerden gelen emperyal etkilerin tesiri altında kalmışlardır. Özellikle bu 200 yılda bu emperyal tesirleri gördük. İngiliz-Rus rekabetinin Büyük Oyun'u temelde bu mantığa dayanıyordu. Bir kara imparatorluğu olan Rus Devleti ile bir deniz imparatorluğu olan İngiltere'nin, Birleşik Krallığın rekabeti Büyük Oyun'u şekillendirdi ve bundan da en çok, en büyük oranda Orta Asya etkilendi. Daha sonra soğuk savaş döneminde de yine kara imparatorluğu olan Sovyet Devleti ile bir deniz koalisyonunu oluşturan NATO ve ABD'nin arasındaki rekabetten de Orta Asya ve Orta Asya'nın çevresindeki coğrafya büyük ölçüde etkilendi. Şimdi baktığımızda 20 yıl sonra şunu diyebiliriz. Burada yeni bir jeopolitik fırsatlar alanı oluşmuştur. İlk Orta Asya 200 yıl sonra yani o büyük Orta Asya merkezli imparatorluklardan, büyük devletlerden, hanlıklar döneminden sonra kendi bağımsız jeopolitik alanını oluşturmuştur. Ama bu, daha oluşum evresindeki bir alandır ve kendi iç çelişkilerini de barındırmaktadır. Bunun üzerinde durmaya çalışacağım. İkincisi, tarihî kültürel arka plan ile jeokültürel bir hafıza doğmuştur. Şimdi baktığımızda yine Orta Asya kökenli göç hareketlerinin hem kendilerinin Orta Asya'da büyük şehirler, medeniyetler kurduğunu -ki Semerkand ve Buhara bunun en güzel örnekleridir- büyük medeniyetlere beşiklik ettiğinin, hem de çevredeki büyük medeniyet havzalarına etkilediğini görürüz. Selçuklular üzerinden İran'ı, Babür ve Gazneliler üzerinden Hind'i, Kubilay ve Moğollar üzerinden Çin'i, Timur ve Altınordu üzerinden engin Rus steplerini etkileyen büyük bir kültürel hareketliliğin merkezidir Orta Asya. Orta Asya bu anlamda edilgen bir coğrafya değildir. Etkendir, belirleyicidir, yönlendiricidir. Ama son iki yüzyıl içinde yine edilgen bir konumda kalmıştı. Özellikle Sovyetler döneminde edilgen kültürel tasfiye ile karşı karşıya kalan kendi dilini, dinini, inancını, örfünü kaybetme riski ile karşı karşıya kalan ve nerede ise ev ev, şehir şehir, sokak sokak bu kültürel yapıyı korumaya çalışan bir büyük mücadele dönemi yaşandı Sovyetler döneminde. Ve sonunda bugün yine bu havzada büyük bir jeokültürel ortak bütünleşme alanı doğmak üzere, doğuyor, yeni bir evrim süreci yaşanıyor. Ortak bir dil, ortak kavramlar, ortak şehir kültürleri doğuyor. Biraz sonra üzerinde duracağım yeni şehirlerin ortaya çıkışı yeni kültürlerin ortaya çıkışının ilk işaretleridir. Astana'nın doğması Orta Asya'da bir kültürel uyanışın işaretidir. Aşabat'ın, Bakü'nün bugün ışıltılı şehirler hâline dönüşmesi yeni bir kültürel bütünlüğün habercisidir. Üçüncü büyük bir dönüşüm, demografiyi barındıran ve demografik meydan okumaları da kendi bünyesinde barındıran jeoekonomik dönüşümdür.

Bu coğrafyaya baktığımızda okyanuslarla arasındaki o geniş uzaklığı kısaltan İpek Yolu'nun ekonomiye hâkim olduğunu biliriz klasik dönemlerde. İpek Yolu dediğimiz şey, aslında biraz önce bahsettiğim jeopolitiğin bir sonucudur. Okyanusun bir yakasında olan, bir okyanusa yakın olan Çin'den diğer okyanuslara, diğer denizlere yakın olan Akdeniz'e, Hint'e, Avrupa'ya kadar uzanan coğrafyanın ekonomik atardamarıdır İpek Yolu. Daha sonraki dönemlerde egemenliğin, bu orta Asya merkezli egemenliğin sarsıldığı dönemlerde ise Orta Asya ekonomileri periferi ekonomisi olmuştur. Özellikle Sovyetler döneminde Orta Asya'nın hemen hemen tümü periferal ekonomiye dönüşmüştür. Özbek pamuğu üretilir, ama Rusya'da işlenir ve Moskova üzerinden satılır. Türkmen gazı vardır ama Moskova üzerinden dünyaya pazarlanır. Sovyetler dönemini kastediyorum. Periferal bir ekonomik yapıya dönüşmüştür. Şimdi yeni bir dönüşümün eşiğindeyiz. Tekrar İpek Yolu'nu bu sefer geniş tren ağlarıyla, ulaşım hatlarıyla, enerji koridorlarıyla, doğalgaz boru hatlarıyla yeniden uyandırmanın çabası içinde olmalıyız. Bu büyük jeoekonomik dönüşümün bence en büyük meydan okuması da demografik meydan okumadır.

Orta Asya'daki bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin geniş coğrafyasında çok az insan yaşamaktadır. Bunu görmemiz lazım. Bütün Kazakistan, Avrupa Birliği'nin toplam yüzölçümü kadardır veya biraz fazladır ama Avrupa Birliği'nin on beşte biri on dördte biri bir nüfusa sahiptir. Türkmenistan, Özbekistan diğer dost ülkeler de aynı şekilde çevredeki büyük nüfus artışının yani Hindistan'da, Çin'de yoğunlaşan nüfusa kıyaslandığında geniş bir coğrafyada demografik bir meydan okuma vardır. Bunu görmemiz ve buna gelecekte

hazırlanmamız gerekir. Şimdi bu meydan okumaları göz önüne aldığımızda ne tür tedbirler veya ne tür gelecek planlamaları yapılabilir. Her şeyden önce bu üçlü düzlemde geldiğimiz noktayı bir değerlendirmekte fayda var.

Birincisi, ulus devlet düzlemi. evet hepimizi büyük bir şevkle 1989-91 arasında ne zaman doğacak diye bekleten güneş, 1991'de Ağustos ayından itibaren başlayarak doğdu ve hepimizin gençlik heyecanı olan o büyük bağımsızlık hareketleriyle Orta Asya'daki kardeş halklar bağımsız oldular. O günden bugüne geldiğimizde birçok şey gerçekleştirildi. Gerçekleştirilen şeyleri kısaca vurguladıktan sonra şu anki meydan okumalara da dikkatinizi çekmek istiyorum. Birincisi, her şeyden önce bütün bu ulus devletler kendi ulusal egemenliklerini tahkim ettiler. Ve toprak bütünlüklerini tahkim ettiler. Devlet kurumlarını güçlendirdiler ve artık devlet yapıları itibariyle kimsenin üzerinde şüphe götürmeyeceği bir egemenlik alanı kurdular. Bunun tek istisnası, toprak bütünlüğü bağlamında, Dağlık Karabağ'ın, Azerbaycan topraklarının hâlâ bir kısmının işgal altında olmasıdır. İnşallah bu işgal de en kısa zamanda bitecektir. Bunu bütün dünya bilmelidir. Bunun dışında Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü sağlanması dışında diğer bütün ulus devletler kendi toprak bütünlüklerini tahkim etmişlerdir, devlet kurumlarını güçlendirmişlerdir, siyasal kurumlarını geliştirmişlerdir.

İkincisi, biraz önce söylediğim gibi devletlerin gelişimi şehirlerin gelişimine bağlı. Şehirler yeniden yapılandırılmışlardır, yepyeni şehirler kurulmuştur, Astana örneğinde olduğu gibi.

Üçüncüsü, ekonomik avantajlar kullanılarak, ekonomik bağımsızlık, ulusal ekonomiler oluşturulma çabalarına girilmiştir ve ciddi ölçüde de bu konuda mesafe alınmıştır. Bu noktada da her bir ülkenin özel avantajları vardır. Göreceli avantajlar diyebileceğimiz, avantajları vardır. Azerbaycan, Orta Asya coğrafyasını Avrupa'ya doğru bağlayan Kafkasya ve Hazar kıyısındaki coğrafi avantaja sahiptir ve Kafkasya'daki tek Türk Cumhuriyeti olma niteliğini taşır. Özbekistan, Semerkand, Buhara gibi köklü kültürel geçmişe ve merkezlere sahip olmanın ve nüfus bakımından diğer ülkelere göre daha yoğun bir nüfusa sahip olmanın avantajını taşımaktadır. Kazakistan çok geniş bir bağlantı coğrafyasının üzerinde oturmaktadır. Kazakistan ihmal edilerek herhangi bir Avrasya politikası hiçbir ülke geliştiremez. Kazakistan, bu anlamda geniş coğrafyası ile geniş doğal kaynakları ile özel bir konuma sahiptir. Türkmenistan, zengin doğal kaynakları ve buna göre daha az nüfusu ile neredeyse İsviçre ölçeğine yakın zamanda ulaşabilecek bir refah düzeyine gelebilecek bir ülkedir. Kırgızistan, bütün bu coğrafyanın geçiş jeopolitiğini oluşturan ve bir kilit ülke konumunu taşıyan, Rusya, Çin ve bütün Asya ülkelerinin ilişkilerinin merkezi konuma sahip olan bir ülkedir. Her bir ulus devletin kendine has güçlü özel göreceli avantajları var. Bu avantajların bu ulus devletler tarafından, bu kardeş devletler tarafından ulusal ölçekte, milli ölçekte değerlendirilmesi, onların geleceğine büyük bir parlaklık katacaktır. Meydan okumalarımız ne? Bunu da bilmemiz lazım. Muhasebe sadece güzel şeylerden bahsetmek değil. Meydan okumaları da görebilmemiz lazım. Çünkü bu meydan okumalar geleceğimizi şekillendirecek. Birincisi ulus devletlerin teritoryal sınır kimlikleri ile Orta Asya'da yaşayan yerel kimlikler arasında geçişgenlik mevcuttur ve bunun getirdiği birçok meydan okuma vardır. Yani Kırgızistan devletinin bir Kırgızistan vatandaşı olma kimliği vardır, bir de Kırgızistan içinde yaşayan Özbekler vardır, Kırgızlar vardır, Tacikler vardır. Diğer Kırgız ismi dışında yine kardeş topluluklar vardır ve bu yine Kırgızistan'a has da değildir. Bütün coğrafya iç içe geçmiştir. Çünkü hiçbir zaman tarih bir gün böyle devletler kurulacak diye şekillenmedi. Bu halklar hep beraber yaşadılar, ortak şehirleri, ortak mahalleleri paylaştılar. Geçen sene Kırgızistan'da siyasal hareketlilik başladığı zaman en ciddi meydan okuma Fergana bölgesinde yaşandı. Ve Özbekler ile Kırgızlar arasında biliyorsunuz, bir kardeş kavgasına gidecek bir süreç biz de müdahil olarak, bu süreci olumlu yönde bir uzlaşma sürecine dönüştürmeye çaba gösterdik ve çok büyük kayıplar yaşanmadan bu süreç atlatıldı. Ama bunda Özbekistan'ın da son derece basiretli politikasının da etkisi oldu. Eğer çevre ülkeler de buna müdahil olsa idi Özbekistan-Kazakistan, Kırgızistan böyle bir etnik çatışma alanına dönüşebilirdi. Bugün Kırgızistan'ın demokrasisinin başarısı, parlamenter demokrasisinin başarısı, sadece Kırgızistan için değil, bütün bölge ülkeleri için önemlidir. Ama geçen sene biz bunu

derinden yaşadık. Celalabad'dan, Oş'tan gelen her haberle açıkçası uykularımız kaçtı, derinden yaşadık. Neden, çünkü burada geçişgen jeopolitik var. Tek bir jeopolitik havzada bütünleşmiş değil. Fergana Vadisi bu anlamda en hassas şeyi oluşturuyor. Çünkü Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan arasındaki her yol birbirine bağlantılı bu havzadan, bu vadiden geçiyor. Dolayısıyla bizim yapmamız gereken, şimdi bütün bu kardeş devletlerin yapması gereken ulus devlet vatandaşlık kimliği ile etnik yerel kimlikler arasında bir uyum çalışması yapması ve karşılıklı olarak bir tabiri caizse zımnî bir barış kültürü yaygınlaştırarak bu halklar arasındaki kültürün sürmesine çaba göstermek.

Geçen sene tam bu günlerde 2 Ekim'de Issık Gol'de Kırgızistan'ın bütün ilgili taraflarını topladığımızda 120 temsilci ile ve seçime giderken bir barış konferansı yapmak üzere Sayın Roza Otunbayeva ile eşbaşkanlık yaptığımızda şunu fark ettim. Küçük Kırgızistan'da bile 20'yi aşkın etnik ve kültürel kimlik var. Bu kültürel kimlikler çeşitlidir, güzeldir. Bunları muhafaza etmek, ulus devletin vatandaşlık kimliğine aykırı değildir. Ulus devletin vatandaşlık kimliği oluşturulurken bunların göz önüne alınması lazım. Bu bir meydan okumadır, kardeş kavgasının önüne geçmenin en önemli boyutu, bu geçişken jeopolitiği fark ederek mümkün olduğu kadar bu ulus devlet egemenliklerini, kültürel kimlikleri tahkim etmektir, güçlendirmektir. Geçişken jeopolitik her an yeni meydan okumaları getirebilir. Tabii yine başka bir meydan okuma da her ülkenin kendi özel şartları olmakla birlikte bu tahkim edilen ulusal egemenliğin millî egemenlik alanının daha güçlü demokratik kurumlarla takviye edilmesidir. Orta Doğu'da yaşananları görüyoruz. Ve artık demokrasi kültürü evrensel bir kültürdür. Tarihin akışı nasıl soğuk savaş döneminde Sovyetleri tarih dışına itmişse, tarihin akışı demokrasi yönündeki akışı da bu demokratik yapılanmalara intibak edemeyen devletleri ciddi meydan okumalarla karşı karşıya bırakacaktır.

Artık kendi halklarımıza güvenmeliyiz ve onların tercihlerini de yansıtacak siyasi yapıların, devlet yapılarının demokrasi ile birlikte daha güçlü bir şekilde tahkim edilmesine çaba göstermeliyiz. Bu yönde de Orta Asya'da çok büyük önemli adımlar atıldı. Eminiz bu kardeş devletler her biri bu adımlarla birlikte geleceğe, halk devlet bütünleşmesi içinde birlikte emin adımlarla yürüyecek. İkinci düzlem, bölgesel düzlemdir. Bölgesel düzlemde birkaç hususa dikkatinizi çekmek istiyorum. Birincisi, bölgesel düzlem tam bir etkileşim alanı oluşturur. Yani hiçbir ulus devlet, buradaki bağımsızlığını kazanan devletlerimiz, bir diğerinden bağımsız olarak ekonomik siyasi kültürel bakımından güçlü olamaz. Öylesine iç içe geçişkenlik var ki bir ülkedeki siyasi istikrarsızlık diğer ülkeyi doğrudan etkileyebilmektedir. Onun için ortak bir siyasi istikrar kültürünün bölgeye egemen kılınması lazım. Bu yönde de ortak bölgesel bilincin oluşturulması önümüzdeki belki de en önemli meydan okumalardan biridir. Bu konudaki en ciddi atılım Türk Konseyi'nin oluşturulmasıdır. Sayın Cumhurbaşkanımızın diğer kardeş cumhuriyetlerin Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan Cumhuriyetlerinin çok saygıdeğer Cumhurbaşkanları ile birlikte Nahçıvan'da attıkları imza bu bakımdan tarihi bir imzadır. Bu imza şu anlama gelmektedir. Bu dört, inşallah zamanla diğer kardeş ülkeler de buna katılacaklar, geleceklerini, istikrarlılıklarını ve ekonomilerini, kültürel geleceklerini birlikte planlıyorlar, birlikte görüyorlar. Bu ortak kültürel bilincin oluşması büyük önem taşıyor.

Siyasi istikrar kadar ekonomik kalkınma da önemli. Maalesef şunu görmemiz lazım; Balkanlarda da bu durum vardı. Sovyetler döneminde ekonomik planlama yapılırken bu ülkeler bağımsız olacak diye yapılmadı. Bütün bu ülkelerin kaynakları tek bir potada birleştirilsin, sonra da büyük Sovyet ideali için kullanılsın diye yapıldı. Dolayısıyla doğal kaynakların kullanımı, üretilen hammadde ile bunun bir tüketim maddesi hâline dönüştürülmesi arasındaki üretim zinciri bir bütünlük içinde planlanmadı. Şimdi ise bu ülkeler tek tek ulusal ekonomilerini kurmaya çalışıyorlar. Burada ihmal edilmemesi gereken şey, bu ulusal ekonomileri hiçbir şekilde bölgesel ekonomik bütünleşmenin dışında kullanılmayacağı gerçeğidir. İster enerji kaynaklarının transferi olsun, İpek Yolu gibi, ister tek tek üretim sektörleri olsun, hep birbirleri ile etkileşim içinde ulaşım hatları, tren yolları bu ülkelerin işbirlikleri ile harekete geçebilir. Ben Özbekistan'da, Türkmenistan'da, Kırgızistan'da mükemmel bir tren yolum olsun ama diğeri ile irtibatlı

olmasın dediğinizde bu tren yolu anlamını kaybeder, çünkü deniz bağlantıları ancak ve ancak doğu-batı kuzey-güney eksenindeki diğer ülkelerle işbirliği içinde gerçekleştirilebilir. Yine su kaynakları Kırgızistan ile Özbekistan, Tacikistan arasında sıkıntı teşkil eden su kaynakları dâhil olmak üzere bir bölgesel planlama ihtiyacı var. Artık 20 yıl sonra ulusal ekonomiler oluştuktan sonra şimdi yapılması gereken bu devletlerin, kardeş devletlerin bir araya gelip, güçlü bir ekonomiyi bölgede oluşturabilmek için bir ekonomik havzayı nasıl bir işbirliği alanı oluştururuz, bunun planlamasını yapmaları gerekir. Türkiye her zaman bu planlamaların yanında olacak, bu planlamaları destekleyecek.

Yine bölgesel ölçekli ortak kültürel projelere ağırlık vermek lazım. Ortak bilim çalışmaları, ortak eğitim faaliyetleri, ortak üniversiteler kurmak lazım. TÜRKSOY'un bu konuda 20 yıl içinde aldığı mesafe olağanüstüdür. Ve ben burada TÜRKSOY'u bu çerçevede de tebrik etmek istiyorum. İnşallah TÜRKSOY'un çalışmaları diğer faaliyetler ile de birleştirilerek bu kardeş Cumhuriyetler arasında ortak kültürel bağları özümsemiş, benimsemiş, geleceğe el el yürümeye hazır, yeni bir nesil ortaya çıkarabiliriz. Bu son derece önemlidir.

Son olarak üçüncü bir düzlem ise, küresel etkinlik düzlemidir. Bugün öylesine bir dünyada yaşıyoruz ki kendi içinizde ne kadar, kendi bölgenizde veya kendi içinizde ne kadar güçlü olursanız olun küresel etkinliğiniz yoksa o gücünüzü yansıtamıyorsunuz. Bu bağlamda küresel jeopolitiğin kalbi Orta Asya'dadır. Ve bu küresel jeopolitiğin belirlenmesinde de Orta Asya devletlerinin etkilerinin görülmesi lazım.

İki yol var benimseyebileceğimiz. Böylesi bir küresel etkileşim içinde iken varsa eğer. Birinci yol, içimize kapanmak ve küresel etkileşime kendimizi kapatmak. İkinci yol ise, küresel alana özgüven içinde girip, ben bu küresel politikaları yönlendirecek kapasiteye sahibim, çünkü benim doğduğum coğrafyalarda, benim bulunduğum coğrafyalarda geçmişte küresel imparatorluklar doğdu ve bunu biz gerçekleştirdik, özgüveni ile küresel alana girmektir. Birincisini yaparsa bu devletler ve yaparsak Türkiye olarak söylüyorum; önemsizleşiriz, edilgen hâle geliriz ve kaybeden taraf oluruz. Soğuk savaş döneminde Enver Hoca Arnavutluk'ta bunu yapmaya çalıştı biliyorsunuz, sonuçları görüyoruz. Hiç kimse bugün dünyada, bu iletişim çağında küresel gelişmelerden kendini soyutlayamaz, onun dışında kalamaz. O zaman ikincisini yapmak zorundayız. Bizler, Türk dili konuşan Türk milletinin değişik unsurları olan bu halklar, tarihe ağırlık koymuş bir milletiz. 16. Yüzyıl, bu halkların kurduğu devletlerin yüzyıldır. Osmanlılar, Safeviler, Babürler bütün bir Avrasya coğrafyası Türk milletinin bu değişik halkların değişik temsilcilerin kurduğu şeylerdir. O zaman şunu özgüven içinde demeliyiz biz artık dünyada belirleyici olacağız, etken olacağız, sözümüz olacak, onun için de küresel alana çıkmalıyız. Bunu söylerken de hamasi bir söylemle söylemiyorum. Böylesi bir jeopolitiğe, böylesi bir jeoekonomiye, böylesi bir güçlü, kültürel arka plana sahip olan bir devletler topluluğunun dünyada etkin olmaması mümkün değil. Yeter ki bir araya gelsinler, yeter ki birlikte geleceği planlasınlar. Bu noktada çok güzel örnekler var. Ben huzurunuzda Kazakistan'ı tebrik etmek istiyorum. 20. yılını kutlarken, Kazakistan, AGİT Dönem Başkanlığı yaptı. İstanbul Zirvesi'nden sonraki ilk AGİT Zirvesini topladı. Sayın Cumhurbaşkanımız da katıldılar. Ve nerede olursa olsun Kazakistan inisiyatif aldı. AGİK, CİCA örgütüne öncülük etti. Sayın Nursultan Nazarbayev'in vizyonu bu konuda gerçekten takdire şayan bir vizyonla küresel alana bütünüyle çıkma çabası içinde oldu. Dışişleri Bakanlığı döneminde geçmişte İKÖ dönem başkanlığı da yaptı. Şimdi de Azerbaycan ve Kırgızistan da aynı tempolu bir şekilde küresel platformlara çıkıyorlar. Azerbaycan İslam Konferansı Dışişleri Bakanlığı Dönem Başkanlığı yaptı. Bu sene de BM Güvenlik Konseyi'ne aday. İnşallah da kazanacak hiç şüphemiz yok. Ve biz Sayın Başbakanımız ile birlikte her yaptığımız ikili görüşmede Azerbaycan'a destek istedik. Bütün bu çabalarında Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bu kardeş devletlerin yanında olacak, her türlü desteği verecektir. Bu bayrakların oralarda dalgalanması hele hele dönem başkanlığı, hele hele güvenlik konseyi üyesi olarak o bayrakların oralarda dalgalanması emin olunuz bizim ayyıldızlı bayrağımızın dalgalanması kadar bize gurur verir, güven verir, geleceğe güvenle bakmamızı sağlar. Yine Kırgızistan da bu sene BM Güvenlik Konseyi üyeliğine aday oldu. İnşallah diğer kardeş ülkeler de her

türlü platforma çıkarlar ve hep beraber bu bayrakları ortak bayrağımız olarak en yüce yerlerde dalgalandırırız.

Asrın projesi diye geçti biraz önce Bakü-Tiflis-Ceyhan. Daha bu bölgeden çıkacak çok sayıda asır projeleri var. Bu konuda da Sayın Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'i de huzurunuzda tebrik etmek istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanı da Sayın Başbakanımıza 'bu proje 2005'ten itibaren hayata geçirilmeye başladıktan sonra Azerbaycan'ın katetdiği mesafe herkesin gözle gördüğü bir mesafedir' dedi. 2005'teki Bakü'yü, 1995'teki ve 1989'daki Bakü'yü ve bugünkü Bakü'yü karşılaştırınız. Bakü'ye her gittiğimizde içimizi bir sürur kaplıyor. Çünkü Bakü bütün Avrasya'nın en renkli, en ışıltılı, en güzel kurulmuş şehirlerinden biri hâline dönüşüyor. Bu da bizim küresel projelerle birlikte nasıl güç kazanacağımızın önemli bir göstergesi.

Son olarak şunu ifade etmek istiyorum. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bütün bu kardeş devletlerin hem ulusal gelişim süreçlerinde, hem bölgesel işbirliği çabalarında, hem de küresel etkinlik sürecinde hep yanlarında olmuştur ve ebediyete kadar da yanlarında olacaktır. Bizim için burada fark da gözetmiyoruz. Bu kardeş devletlerinin Dışişleri Bakanları ile görüştüğümüzde hep söylediğimiz bir şey var. Bizim Dışişleri Bakanlığımızı kendi Dışişleri Bakanlığınız gibi kullanabilirsiniz. Benim büyükelçiliklerime kendi büyükelçilikleriniz gibi talimat verebilirsiniz. Afrika'da büyükelçiliklerinizin olmadığını biliyoruz. O büyükelçilikleri kendi vatandaşlarınız için kendi büyükelçilikleriniz, kendi eviniz gibi kullanabilirsiniz ve bunu söylerken de hiçbir şekilde bir ayırım yapmaksızın söylüyorum. Aramızdaki ilişkinin düzeyi ne olursa olsun eğer bir Azeri, bir Kazak, bir Kırgız, bir Özbek, bir Türkmen, hatta Türkçe konuşmamakla birlikte kardeş devlet olarak bir Tacik, dünyanın herhangi bir yerinde başı daralırsa, kendi büyükelçilikleri yoksa, Türk Büyükelçiliğinin kapısını çalar ve orada bizim vatandaşlarımız ne muameleyi görüyorsa aynı muameleyi görür. Bizim büyükelçiliklerimize gönderdiğimiz talimat da budur. Bu konuda da bir ayırım yapılmaz. Bizim bu bilinci yaygınlaştırmamız lazım. Bu bilinci yaygınlaştırdığımızda ortak bir kültür, ortak bir siyasi gelecek, ortak bir ekonomik çıkar alanı, çıkar derken çıkarıcılık anlamında söylemiyorum, ekonomik gelişim alanı ve en önemlisi ortak bir gelecek vizyonu geliştirdiğimizde 20. yılı kutladığımız bu coşkulu günde geleceğe çok daha güvenle bakabiliriz. 30. yılı kutladığımızda ve yeniden muhasebe yaptığımızda aldığımız yoldan çok daha övgü ile bahsedebiliriz. 40'nci, 50'nci yıla geldiğimizde de inşallah bu eksen dünyanın siyasetini belirleyen, ekonomisini belirleyen bir eksen hâline dönüşür. Küresel kültüre en fazla katkı sağlayan bir kültürel havza hâline dönüşür. Biz buna inanıyoruz. Bütün kardeş cumhuriyetleri bir kez daha tebrik ediyorum. Bütün bu kardeş cumhuriyetlerin halklarını tek tek tebrik ediyor, geleceğe güvenle bakmalarını diliyor saygılar sunuyorum.